

Nyeste Emőke

A KŐVÉ ZSUGORODOTT ORSZÁG ÉS AZ ORSZÁGGÁ GYARAPODOTT KŐ

„Hogyha rád talál / a fény a kékes utcazaj mögött, / hadarni kezdenek megtört kereszték” (28.). Hadarnak az otthonról és hazáról, hadarnak szeretetről, ragaszkodásról, veszteségről, félelemről... Kopriva Nikolett nemrég megjelent második kötete, a *Kővé zsugorodott ország*¹, váratlan érzékenységgel és összetettséggel közelít meg olyan megválaszolhatatlan kérdéseket, melyek az otthonkeresés, a hovatartozás, a kívülállás, az emberi kapcsolatok és az énkeresés témáit feszegetik. És még ennél is sokkal többet.

Ha a kötetet egészsként akarjuk megközelíteni, a lírai ének egy olyan belső történésekből kirajzolódó ívét figyelhetjük meg, amely nem ebben a kötetben kezdődött, és nem is ebben a kötetben ér véget. Talán azért is igyekszünk összefüggő történetet keresni a kötet darabjaiban, mert a legtöbb alkotás erőteljes epikai jelleggel bír, több ismétlődő szereplőt vonultat fel, akiknek cselekedetein, érzésein elmereng a megszólaló én.

Számos művet egy olyan harmóniavágy (vagy -élmény?) hat át, amely ember és természet egy századokkal ezelőtti múltját idézi. Ez nem csupán múlt és jelen szembefordításából fakad, mint ahogy az például a *Térkép a határon* című versben kirajzolódik („Őzek, szarvasok bámultak / a háromszáz éves tölgyek és szomorúfűzek / mögül. De a vadakat állatkertbe / vitték, a fákat kivágták, / helyükre fenyvest ültettek” –

1 Kopriva Nikolett: *Kővé zsugorodott ország*. Budapest, 2024, Előretolt Helyőrség Íróakadémia.

10.), hanem abból a mélynek és archaikusnak ható természetközelségből (vagy ismét csak, talán annak vágyából) is születik, amelyet ember és természet egysége, összeolvadása jelent: „Hadd sodródjak a folyóval, létezzek együtt az éggel” (*Együtt az éggel*, 9.). Ezek a versek gyakran talán épp emelkedett hangnemből vagy akár ritmikájuk által egyfajta sámáni világot rajzolnak ki elénk, és így sokszorosan is egy ősi létformát idéznek meg. Ezt az élményt számomra az a panteisztikus világlátás is erősíti, amely képes Istent vagy templomot megérezni természeti jelenségekben. A természeti elemek tehát nemcsak a látható világot és a valóságot képviselik, hanem egyszersmind túl is mutatnak azon, s úgy a transzcendencia, mint más elvont, szimbolikus jelentés hordozói lesznek.

Ez a mindenre kiterjedő együttéléselemény egy különös közösségvállalás kiindulópontjává válik, amely összeköt múltat és jelent, állat- és embervilágot, képzetet és valóságot. Gyakran jelenik meg arra való kísérlet, hogy megpróbáljunk egymás szemével nézni, egymás tapasztalatait érezni. A *Napraforgók és hóesés* című alkotásban például már a felütésétől kezdődően fokozódnak a megosztani kívánt élmények: „Neked adom a szemem, / lásd, felém nyúlnak a fák reggelente” (25.). Ez a meg nem nevezett megszólított szereplő visszatérő eleme a műveknek, de sem vele, sem a többi visszatérő szereplővel nem képes elérni azt az egységet, amit meg tud teremteni az ő képzeletben megalkotott másával. A *Labirintus a kertben* pontosan ezt a fantáziaalakot kelti életre: a fényképekből előjövő alak közösen éli éjjeli életét az énnel, „Azt hisszük, itt vagyunk, de ez is csak / emléke valaminek, ami nem történt meg.”

A versek érzelmi alapon működő képzeletvilágában és – megkockáztatom – mágikus realizmusában az idősíkok összemosódásának és az emberek közötti tapasztalatcserének semmilyen külső akadály nem szabhat végső határt. Az álom bizonyul, kimondatlanul is, a korlátok lebontásának terévé, hiszen itt jön létre legteljesebben az ősszel való egység: „látom magam dédapám álmában”, majd a következő strófában „dédanyám álmában” (*Transz*, 15.), s ugyancsak az álmokban jöhet létre az, hogy az állatvilággal is közös tapasztalatok alakuljanak ki. A *Transz* című versben, például, angyalok által dobált békák lepik el az ént, és „emlékeik emlékeimbe forranak” (15.).

A versbeszédre jellemző személyesség úgy fonódik össze társadalmi problémákkal, hogy az alkotások nem válnak sem közéleti, sem politikai

felhívó szövegekké. A háborút felidéző képek belesimulnak az amúgy is nyugtalanságot és otthontalanságot, fájdalmat sugalló sorok közé. A füstölő házból fegyveresek rohángálása közepette is mintha a természet nyújtana menedéket: „A földbe fúrom magam, / mint egy féreg” (*Transz*, 15.) – mondja az én, s ebből a részletből is kisejlik, hogy a természet nem idealizált, hanem valós (akár naturalisztikus), testközeli lényegében van jelen, amely menedéket jelenthet a mindennapi és nem mindennapi nehézségek előtt.

A kötet egyik kiemelkedő jellemzője, hogy egy-egy sor önmagában is külön élményt nyújthat az olvasók számára. S itt leginkább azokat a megfogalmazásokat emelném ki, amelyek – akár csak a címek – különös fordulatokat varázsolnak eléink, pár szóban tömörítenek súlyos gondolatokat. Az egyszerű, köznapi jelenségek ilyenfajta megfogalmazása új, filozofikus síkba helyezi ezeket, és meghökkentő módon nyit teret új értelmezési lehetőségeknek. Zárásként pedig egy ilyen sort emelnék ki, amely számomra majdnem teljességgel tükrözi azt az élményt, amelyet a versek olvasásakor éltem át: „Napfény fuldokol a bent rekedt ködben” (*Október hét, öt óra harmincyolc perc*, 37.).

Identitás, 2023

(50 db. 150 x 100 cm, grafikai installáció)